

OSOBY POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA NA RYNKU PRACY W 2013 ROKU

W roku 2013 wraz z widocznymi symptomami ożywienia gospodarczego w postaci rosnącego z kwartału na kwartał tempa wzrostu PKB, wprawdzie powoli, ale poprawiała się również sytuacja na rynku pracy.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2013 r. wyniosła, podobnie jak rok wcześniej, 13,4%. Tym samym zahamowany został dynamiczny wzrost tego wskaźnika notowany od 2009 r., kiedy to stopa bezrobocia rejestrowanego była aż o 2,6 p. p. wyższa niż w końcu 2008 r. Wprawdzie w kolejnych latach tempo wzrostu nie było już tak wysokie, ale mimo sezonowych spadków, nadal z roku na rok wskaźnik bezrobocia przyjmował coraz wyższe wartości. **Nadal jednak liczba zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych w końcu 2013 r. była wyższa niż w końcu 2012 r. o 21,1 tys. osób, tj. o 1,0% i wynosiła 2 157,9 tys. osób.**

Podobnie jak w poprzednich latach zdecydowanie najwyższe było tempo wzrostu bezrobocia w najstarszych grupach wiekowych. Liczba bezrobotnych w wieku 60 lat i więcej w skali roku zwiększyła się o 22,8%, zaś w grupie 55-59 lata wzrost wyniósł 11,9%. Liczba bezrobotnych w wieku 50 lat i więcej zwiększyła się o 38,1 tys. osób, tj. o 7,8% do 524,6 tys. osób. Zatem wzrost był prawie 8-krotnie wyższy niż ogólny wzrost bezrobocia zanotowany w tym okresie. **W końcu 2013 r. osoby powyżej 50 roku życia stanowiły 24,3% ogółu zarejestrowanych wobec 22,8% przed rokiem.** Warto podkreślić, że osoby z wymienionej grupy wiekowej jeszcze w końcu 2005 r. stanowiły niecałe 16% zarejestrowanych bezrobotnych, czyli na przestrzeni kilku lat udział ten zwiększył się o ponad 8 punktów procentowych. Proces ten związany jest m. in. ze **starzeniem się społeczeństwa**, co pokazują wyniki Narodowego Spisu Powszechnego (NSP). Według wyników NSP 2011 liczba ludności w wieku niemobilnym (mężczyźni 45-64 lata i kobiety w wieku 45-59 lat) zwiększyła się w porównaniu do spisu z 2002 r. o prawie 12% do 9 378,5 tys. osób, a w wieku poprodukcyjnym o ponad 13% do 6 512,1 tys. osób. W obu tych grupach nastąpił wzrost ich udziału w strukturze ludności do 24,4% w grupie w wieku niemobilnym (wzrost o 2,5 p. p.) i do 16,9% w grupie w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 1,9 p. p.). Jednocześnie prognozy demograficzne wskazują na dalsze niekorzystne zmiany demograficzne.

W obliczu tych niesprzyjających prognoz oraz wysokiego tempa wzrostu liczby bezrobotnych w starszych grupach wiekowych notuje się, wprawdzie powolny, ale **systematyczny proces wzrostu poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia osób po 50 roku życia.** W IV kwartale 2013 r. pracowało 15 713 tys. Polaków, czyli o 77 tys. (0,5%) więcej niż w analogicznym okresie 2012 r., natomiast **liczba pracujących w wieku 50 lat i więcej zwiększyła się o 59 tys. (1,4%) do 4 308 tys. osób.** Natomiast **wskaźnik zatrudnienia w tej grupie zwiększył się z 31,7% do 31,8%, czyli wzrósł o 0,1 p. p.,** przy analogicznym wzroście w grupie 15 lat i więcej. Oznacza to, że wzrost liczby pracujących nastąpił przede wszystkim w wyniku wzrostu liczby pracujących w starszych grupach wiekowych, co z kolei może być wynikiem ograniczenia możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury.

W ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoby powyżej 50 roku życia stanowią jedną z grup uznanych za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy i z tego tytułu uprawnione są one do szczególnej pomocy.

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI ¹

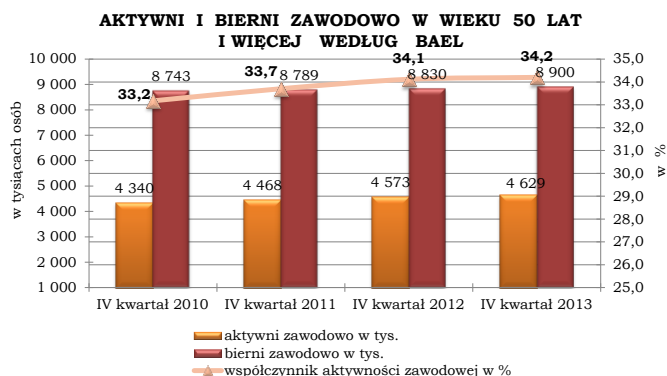
W Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) ludność dzielona jest na aktywnych i biernych zawodowo. Populację aktywnych zawodowo tworzą osoby pracujące i bezrobotne.

Poziom aktywności zawodowej społeczeństwa wciąż kształtuje się niekorzystnie, co jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym w obliczu prognozowanych zmian demograficznych. **W ostatnim kwartale 2013 r. aktywnymi zawodowo pozostawało 17 413 tys. osób w wieku 15 lat i więcej**, tj. o 20 tys., czyli o 0,1% więcej niż w analogicznym okresie 2012 r. Współczynnik aktywności zawodowej ludności w omawianym wieku wyniósł 56,1% i wzrósł o 0,1 p. p. Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, który w Polsce oznacza wiek 18-59/64 lata, wyniósł 73,9% i wzrósł o 0,7 p. p.

Wskaźniki obrazujące kształtowanie się aktywności zawodowej, zatrudnienia i bezrobocia są silnie skorelowane z wiekiem. Najkorzystniejsze wartości przyjmują dla osób w wieku 35-44 lata. Natomiast najgorsze wartości ww. wskaźników dotyczą osób młodych oraz w wieku przedemerytalnym.

BAEL IV kwartał 2013 r.	Aktywni zawodowo w tys.	Bierni zawodowo w tys.	Współczynnik aktywności zawodowej	Pracujący w tys.	Wskaźnik zatrudnie- nia	Bezrobotni w tys.	Stopa bezrobocia
15 lat i więcej	17 413	13 621	56,1%	15 713	50,6%	1 700	9,8%
50 lat i więcej	4 629	8 900	34,2%	4 308	31,8%	316	6,8%
50-64 lata	4 376	3 569	55,1%	4 060	51,1%	316	7,2%
55-64 lata	2 453	2 982	45,1%	2 283	42,0	170	6,9%

Populacja biernych zawodowo w IV kwartale 2013 r. liczyła 13 621 tys. osób, tj. była o 35 tys. osób, czyli o 0,3% niższa niż przed rokiem. **Przyczyną bierności zawodowej ok. 6,5 mln Polaków była emerytura, a kolejnymi co do istotności powodami była nauka lub uzupełnianie kwalifikacji przez 2,7 mln osób oraz choroba i niesprawność 1,9 mln. osób.**

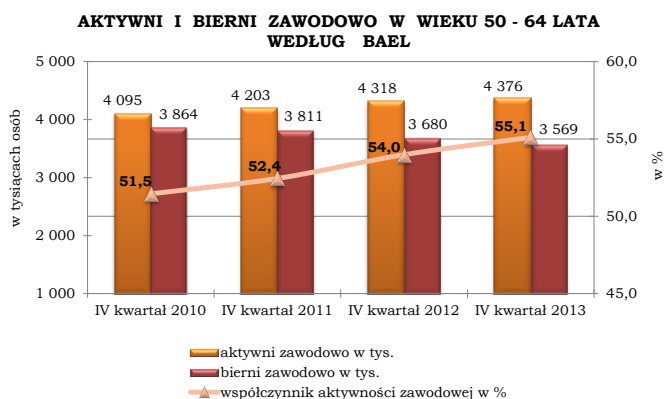

W IV kwartale 2013 r. wśród **ludności w wieku 50 lat i więcej aktywnymi zawodowo było 4 629 tys. osób, czyli o 56 tys. osób więcej niż rok wcześniej, wzrost o 1,2%**. Osoby aktywne zawodowo w omawianej grupie wiekowej stanowiły 26,6% aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej. **Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 50 lat i więcej wyniósł w ostatnim kwartale 2013 r. 34,2%** (był o 0,1 p. p. wyższy niż przed rokiem), czyli nadal aktywna pozostawała zaledwie co trzecia osoba w omawianej grupie.

¹ Aktywność ekonomiczna ludności Polski IV kwartał 2013, GUS, Warszawa, 2014

Od III kwartału 2012 r. do uogólniania wyników badania BAEL na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Ponadto poza zakresem badania, pozostają osoby przebywające poza gospodarstwem domowym, tj. za granicą lub w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania, 12 miesięcy lub więcej — do II kw. 2012 r. było to powyżej 3 miesięcy. W związku z wprowadzonymi zmianami prezentowane wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 rok. Dlatego też w opracowaniu zawężono zakres danych prezentowanych na wykresach do ostatnich 4 lat.

Dane dotyczące wskaźników w UE zaczerpnięte zostały ze strony internetowej: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> wg stanu na dzień 24.04.2014 r.

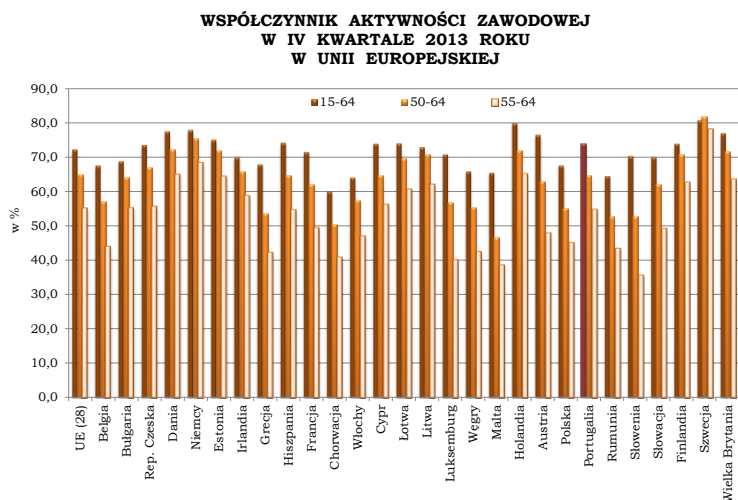
Zdecydowanie lepiej wygląda sytuacja osób w wieku 50-64 lata. W ostatnim kwartale 2013 r. aktywna zawodowo była co druga osoba w tej grupie wiekowej, a co więcej aktywność zawodowa tej grupy systematycznie wzrasta – z 51,5% w IV kwartale 2010 r. do 55,1% w IV kwartale 2013 r. W porównaniu do sytuacji sprzed roku wzrost współczynnika aktywności zawodowej wyniósł w omawianej grupie 1,1 p. p. wobec wyrostu aktywności w grupie 15 lat i więcej oraz w grupie 50 lat i więcej o 0,1 p. p.

Biernymi pozostawało 8 900 tys. osób w wieku 50 lat i więcej (65,3% biernych zawodowo w wieku 15 lat i więcej), czyli o 70 tys. osób więcej niż rok wcześniej. W przypadku grupy w wieku 50-64 lata liczba biernych zmniejszyła się o 111 tys. osób do 3 569 tys. osób. Warto dodać, że w przypadku osób starszych ich głównym powodem bierności zawodowej są emerytura oraz choroba i niesprawność.

Wskaźniki opisujące sytuację na rynku pracy nadal odbiegają od średniej w UE (28), choć dystans jest niższy niż kilka lat temu.

Eurostat IV kwartał 2013 r.	Współczynnik aktywności zawodowej		Wskaźnik zatrudnienia		Stopa bezrobocia	
	Polska	UE (28)	Polska	UE (28)	Polska	UE (28)
15-64 lata	67,4%	72,1%	60,8%	64,3%	9,9%	10,7%
50-64 lata	55,1%	64,8%	51,1%	59,8%	7,2%	7,7%
55-64 lata	45,1%	55,1%	42,0%	50,9%	6,9%	7,5%

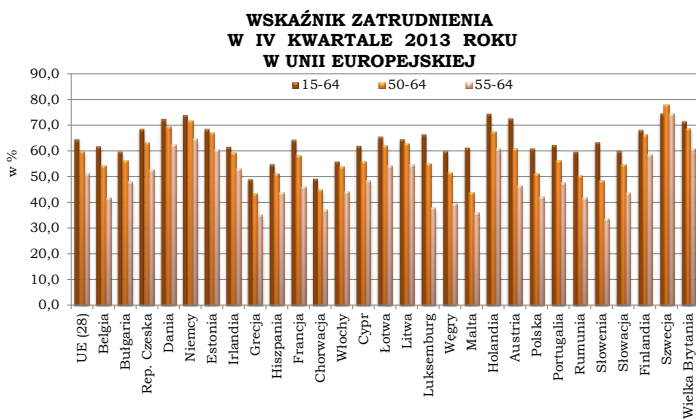
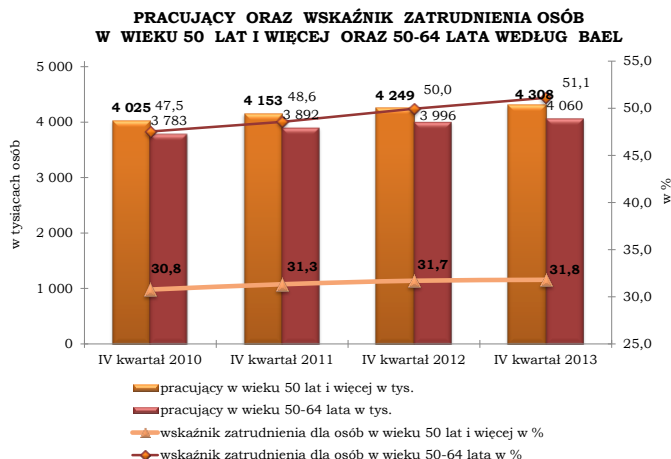
W ostatnim kwartale 2013 r. współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15-64 lata wyniósł w UE (28) 72,1%, a dla osób w wieku 50-64 lata 64,8% wobec odpowiednio 67,4% i 55,1% w Polsce. **Zdecydowanie niższa była aktywność osób w wieku 55-64 lata – 45,1% w Polsce oraz 55,1% w UE (28).** Tym samym **w Polsce na tle UE (28) aktywność zawodowa osób w wieku produkcyjnym była o 4,7 p. p. niższa, zaś w grupie 50-64 lata dystans wyniósł 9,7 p. p., a w grupie 55-64 lata 10 p. p.** Niższą niż w Polsce wartość współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku 50-64 lata odnotowano na Malcie (46,5%), w Chorwacji (50,4%), Rumunii (52,5%), Słowenii (52,5%) oraz w Grecji (53,4%).

Mimo niskiej aktywności zawodowej Polaków, w tym przede wszystkim osób młodych i w starszych grupach wiekowych, liczba pracujących Polaków wzrasta. W zestawieniu z IV kwartałem 2012 r. liczba pracujących Polaków w wieku 15 lat i więcej zwiększyła się o 77 tys. osób (o 0,5%), przy czym **wśród osób powyżej 50 roku życia liczba pracujących wzrosła o 59 tys. osób (o 1,4%), zaś w grupie 50-64 lata zwiększyła się o 64 tys. osób (o 1,6%).** Podkreślenia wymaga, że liczba pracujących w wieku 55-64 lata wzrosła aż o 150 tys. osób, czyli o 7%.

W IV kwartale 2013 r. pracowało 4 308 tys. osób w wieku 50 lat i więcej, w tym 4 060 tys. osób w wieku 50-64 lata. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 50 lat i więcej zwiększył się w skali roku o 0,1 p. p. do 31,8%, a w grupie 50-64 lata wzrósł o 1,1 p. p. do 51,1%. Jeszcze wyższy wzrost zanotowano w grupie 55-64 lata – o 2,3 p. p. do 42%.

W UE (28) wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata wyniósł w IV kwartale 2013 r. 64,3% (60,8% w Polsce), a w grupie 50-64 lata wyniósł 59,8% wobec 51,1% w Polsce. Dystans Polski do wskaźnika zatrudnienia osób starszych

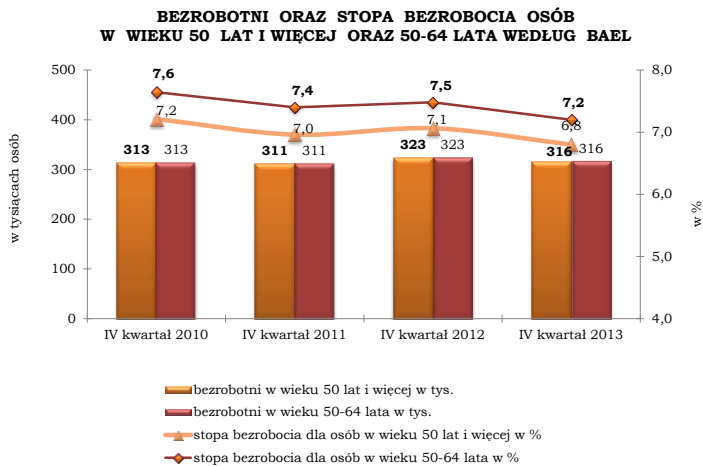
w UE (28) nadal pozostaje wysoki, choć zmniejszył się do 8,7 p. p. (w IV kwartale 2010 r. wynosił 9,4 p. p.). Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata przyjął jeszcze niższą wartość i wyniósł 42% w Polsce wobec 50,9% w UE (27).

Nadal Polska pozostaje krajem o jednym z najniższych wskaźników zatrudnienia w UE. Niższą niż w Polsce wartość wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 50-64 lata odnotowano w Grecji (43,2%), na Malcie (43,8%), w Chorwacji (44,8%), Słowenii (48,2%), Rumunii (50,2%) i Hiszpanii (51,0%).

Cel określony w strategii Europa 2020 to wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata na poziomie 75%. Wartość celu narodowego dla Polski określona została na poziomie 71%. W IV kwartale 2013 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata wyniósł w Polsce 65,6% wobec 65,0% rok wcześniej i 64,7% w IV kwartale 2011 r.

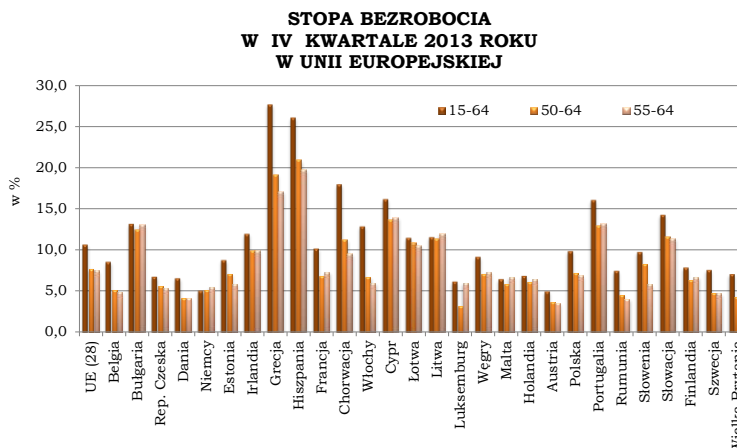
W IV kwartale 2012 r. zgodnie z wynikami BAEL bezrobotnymi pozostawało 1 700 tys. osób, stopa bezrobocia wyniosła 9,8%. Zatem w porównaniu do analogicznego okresu 2012 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 57 tys. osób, tj. o 3,2%, a wskaźnik bezrobocia spadł o 0,3 p. p.

W liczbie bezrobotnych wg BAEL było 316 tys. osób w wieku 50 lat i więcej, przy czym wszystkie osoby z tej grupy nie ukończyły 65 lat. Osoby w wieku 50-64 lata stanowiły 18,6% ogółu bezrobotnych w ujęciu BAEL. Należy zauważyć, że w liczbie aktywnych zawodowo odsetek osób w wieku 50-64 lata był znacznie wyższy i wynosił 25,1%. Natomiast w liczbie pracujących osoby te stanowiły 25,8%. Tempo spadku bezrobocia w tej grupie w IV kwartale 2013 r., w porównaniu do IV kwartału 2012 r., wyniosło 2,2% wobec spadku o 3,2% w grupie 15 lat i więcej. Oznacza to, że osoby w starszych grupach wiekowych znalazły się w nieco lepszej sytuacji. Nadal niższy pozostawał również wskaźnik bezrobocia w tej grupie – w IV kwartale 2013 r. stopa bezrobocia osób w wieku 50-64 lata wyniosła 7,2%, a w grupie 50 lat i więcej 6,8%.

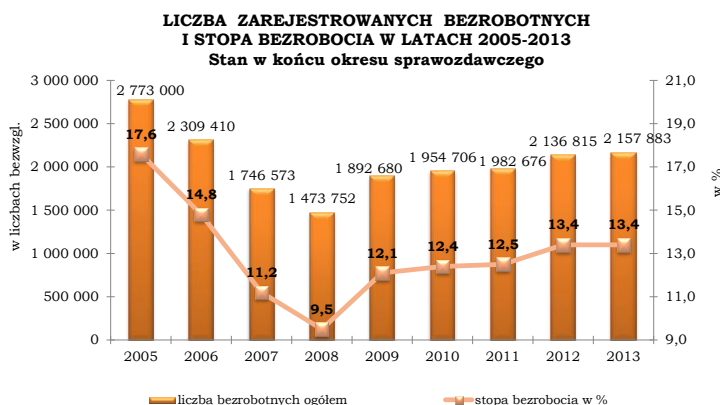
W IV kwartale 2013 r. stopa bezrobocia w 28 krajach UE (dla osób w wieku 15-64 lata) wyniosła 10,7% wobec 9,9% w Polsce. Zatem wskaźnik bezrobocia w Polsce był niższy od średniej zanotowanej w UE (28), podczas gdy w latach 2004 - 2006 Polska była krajem o najwyższej stopie bezrobocia w UE.

Stopa bezrobocia ludności w wieku 50-64 lata również była w Polsce niższa od średniej zanotowanej w UE (28) i wyniosła 7,2% wobec 7,7% w UE. Wyższe niż w Polsce wskaźniki bezrobocia osób starszych odnotowano w 11 krajach Unii Europejskiej, tj.: Hiszpanii (20,9%), Grecji (19,1%), Cyprze (13,6%), Portugalii (12,9%), Bułgarii (12,4%), Słowacji (11,6%), Litwie (11,3%), Chorwacji (11,2%), Łotwie (10,9%), Irlandii (9,9%) oraz Słowenii (8,3%).

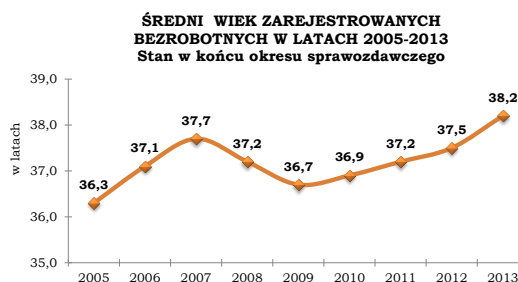
BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA ZAREJESTROWANI W URZĘDACH PRACY

Zwiększająca się z roku na rok dynamika spadku poziomu bezrobocia rejestrowanego wyraźnie wyhamowała 2008 r., a w 2009 r. po raz pierwszy od kilku lat zanotowano wzrost bezrobocia. W końcu 2009 r. w ewidencji urzędów pracy zarejestrowanych było 1 892,7 tys. osób bezrobotnych, czyli o 418,9 tys. osób więcej niż przed rokiem, tj. wzrost wyniósł 28,4%. Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2009 r. wyniosła 12,1%, a więc była o 2,6 punktu procentowego wyższa niż rok wcześniej. W kolejnych latach sytuacja była nieco bardziej stabilna, ale w latach 2012 -

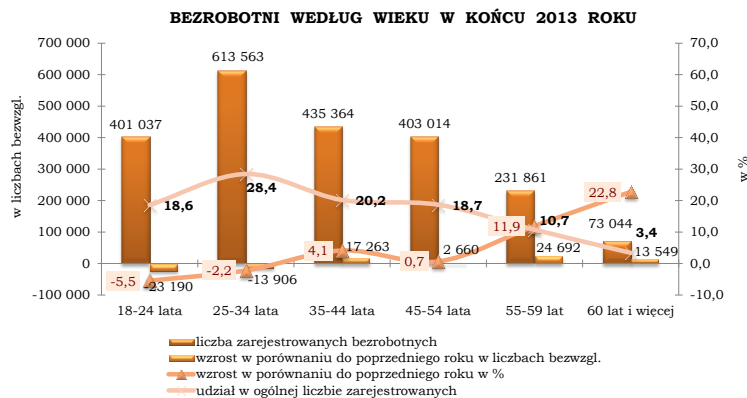

2013 ponownie widoczne było osłabienie gospodarcze, choć od drugiej połowy 2013 r. sytuacja gospodarcza wyraźnie się poprawiała. **W 2013 r. rosnące z kwartału na kwartał tempo wzrostu PKB przełożyło się również na korzystne zmiany na rynku pracy.** W efekcie tych zmian stopa bezrobocia zanotowana w końcu 2013 r. wyniosła 13,4%, czyli była identyczna jak rok wcześniej. Tym samym wyhamowana została obserwowana od kilku już lat tendencja wzrostu wskaźnika bezrobocia z roku na rok. **Wprawdzie liczba zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych w końcu 2013 r. wyniosła 2 157,9 tys. osób i nadal była wyższa niż w końcu 2012 r., ale zanotowany w skali roku wzrost wyniósł 21,1 tys. osób (tj. 1,0%) wobec prawie 8-krotnie wyższego wzrostu zanotowanego w 2012 r. – o 154,1 tys. osób (tj. o 7,8%).** Był to również najniższy wzrost liczby bezrobotnych obserwowany od 2009 r., kiedy to nasz rynek pracy najbardziej dotkliwie odczuł skutki kryzysu.

Odbicie w strukturze rejestrowanego bezrobocia mają zachodzące procesy demograficzne, ale również kryzys ekonomiczny. Do końca 2007 r. średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych wzrastał systematycznie. Tendencja wzrostowa odwróciła się w 2008 r., a spadek średniego wieku zanotowano również w końcu 2009 r. do 36,7 roku. **W kolejnych latach średni wiek bezrobotnych zwiększał się do 38,2 lat w końcu 2013 r.** Jednak zarejestrowane kobiety były o 3 lata młodsze niż mężczyźni (36,7 lat wobec 39,7 lat). Z kolei bezrobotni zamieszkali w miastach byli o 3,2 lat starsi niż zamieszkali na wsi (39,6 lat wobec 36,4 lat).

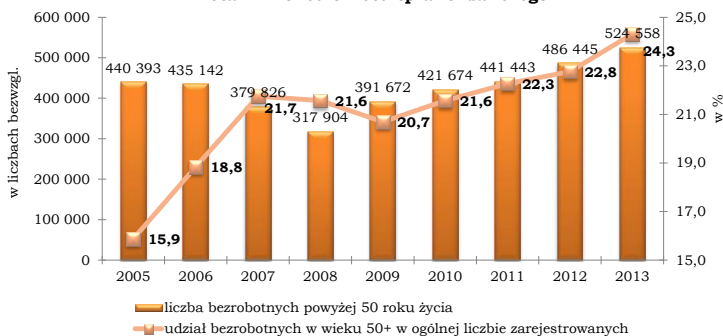

W końcu 2013 r. w porównaniu do stanu z końca 2012 r. wzrost liczby bezrobotnych zanotowano wśród bezrobotnych powyżej 35 roku życia. Najbardziej zwiększyła się liczba osób w wieku 60 lat i więcej (wzrost o 22,8%) oraz w wieku 55-59 lat (wzrost o 11,9%). Spadek dotyczył osób w wieku 18-24 lata (o 5,5%) i w wieku 25-34 lata (o 2,2%). Mimo to udział osób w najstarszych grupach wiekowych w ogólnej liczbie zarejestrowanych był nadal najniższy. **Osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły 3,4% bezrobotnych, a w wieku 55-59 lat - 10,7% zarejestrowanych.**

Zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy uznano m.in. bezrobotnych powyżej 50 roku życia.² W końcu 2013 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 524,6 tys. osób powyżej 50 roku życia, czyli o 38,1 tys. osób (tj. o 7,8%) więcej niż rok wcześniej.

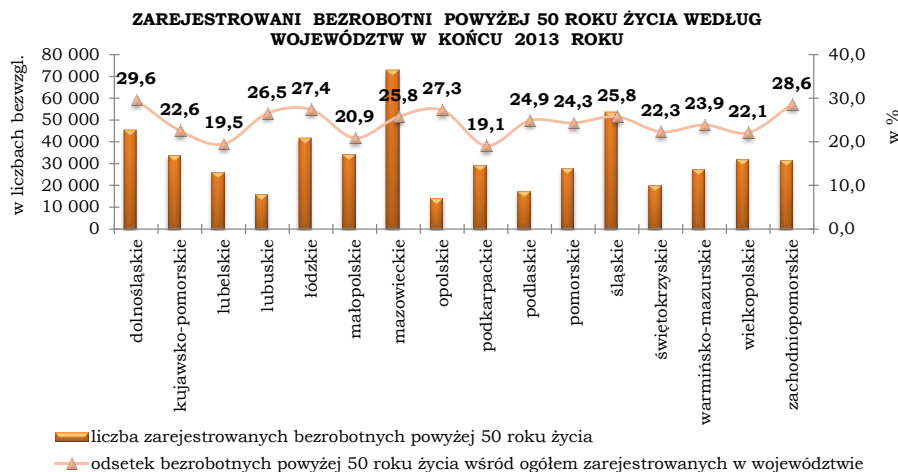
LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA I ICH UDZIAŁ W OGÓLNEJ LICZBIE ZAREJESTROWANYCH W LATACH 2005-2013
Stan w końcu okresu sprawozdawczego

Podobnie jak przed rokiem wzrost liczby bezrobotnych w tej grupie był zdecydowanie silniejszy niż ogólny wzrost bezrobocia (7,8% wobec 1,0%). Przełożyło się to na wzrost udziału omawianej grupy w liczbie zarejestrowanych. **Odsetek osób powyżej 50 roku życia zwiększył się z 22,8% w końcu 2012 r. do 24,3% w końcu 2013 r.**

Najwięcej bezrobotnych w omawianej grupie znajdowało się w ewidencji urzędów pracy w województwach mazowieckim, śląskim i dolnośląskim, zaś najmniej w opolskim, lubuskim i podlaskim. Tym samym na poziomie województw rozkład według liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia był podobny jak w przypadku bezrobocia ogółem.

Odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w województwie kształtował się w przedziale od 19,1% w województwie podkarpackim do 29,6% w województwie dolnośląskim – rozpiętość udziału wyniosła 10,5 p. p. wobec 10,6 p. p. w końcu 2012 r.

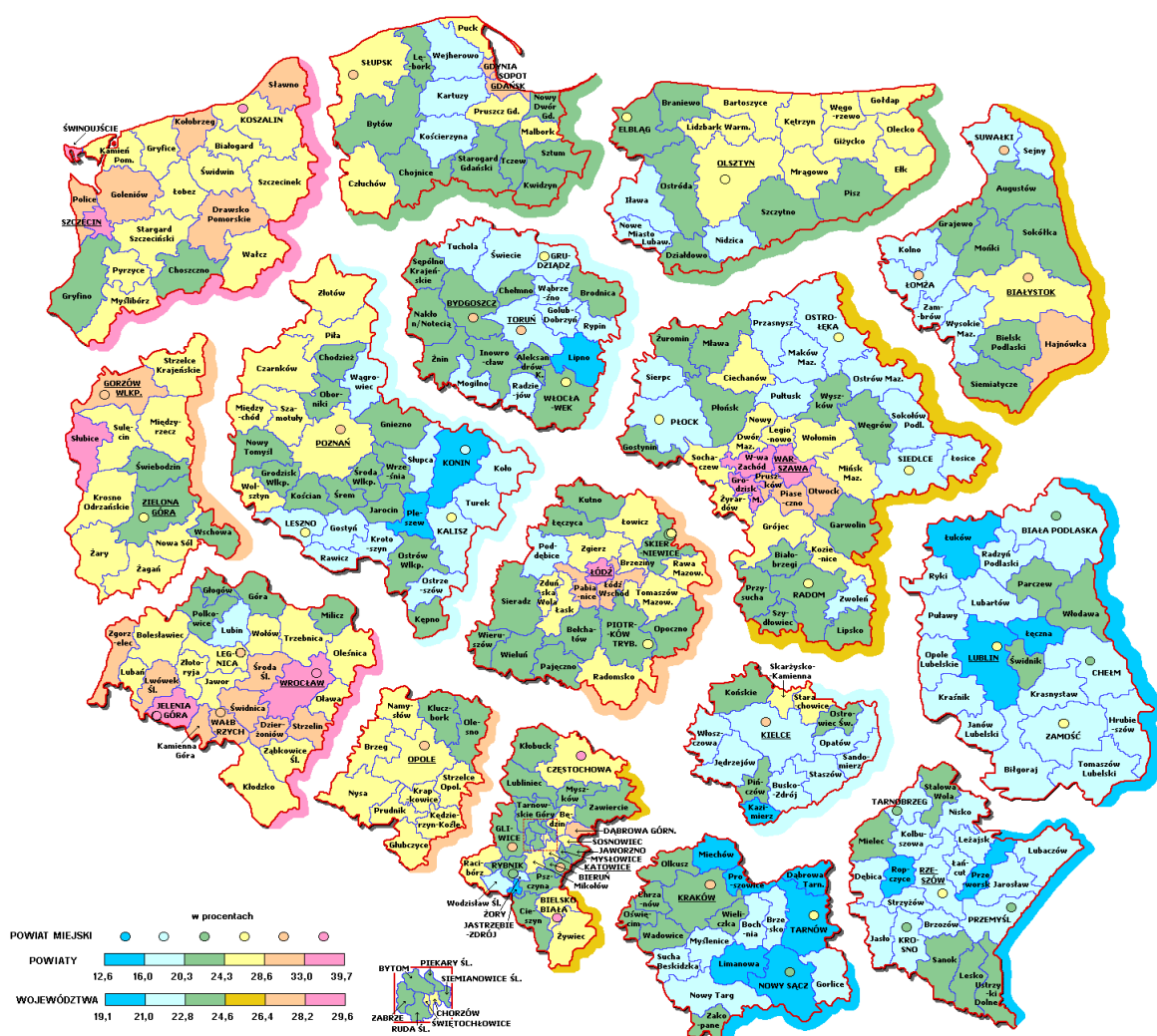
W przypadku powiatów rozpiętość odsetka bezrobotnych powyżej 50 roku życia była ponad 2,5-krotnie wyższa niż na poziomie województw i wyniosła 27,1 p. p. oraz wzrosła w porównaniu do sytuacji sprzed roku, kiedy to wyniosła 26,7 p. p.

² Dane dotyczące bezrobotnych powyżej 50 roku życia gromadzone są w ramach statystyki publicznej od 2005 r. Informacje na temat omawianej grupy pochodzą ze sprawozdania MPIPS-01 o rynku pracy oraz załączników 1 i 5 do ww. sprawozdania.

Najniższy udział osób w omawianej kategorii wiekowej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wystąpił w powiecie proszowickim w województwie małopolskim – 12,6% ogółu zarejestrowanych stanowiły osoby powyżej 50 roku życia oraz w powiecie konińskim w województwie wielkopolskim – 12,7%.

Najwyższe udziały notowano w powiatach grodzkich oraz ziemskich w zasięgu oddziaływania dużych aglomeracji. W 33 powiatach odsetek osób pow. 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w tych powiatach był równy lub wyższy niż 30%, w tym w 5 powiatach przekraczał 35%, a mianowicie: M. Jelenia Góra, M. Wrocław, powiecie ślubickim, M. Koszalin oraz M. Częstochowa.

Udział osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2013 r. (w procentach)

Udział osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych według stanu w końcu okresu sprawozdawczego

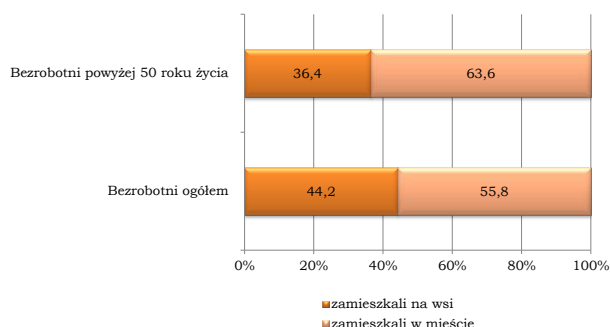
Wyszczególnienie	Poziom województw		Poziom powiatów	
	2012 r.	2013 r.	2012 r.	2013 r.
Najwyższa wartość w %	28,1	29,6	38,5	39,7
Najniższa wartość w %	17,5	19,1	11,8	12,6
Różnica pomiędzy wartością najwyższą i najniższą w punktach procentowych	10,6	10,5	26,7	27,1

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według miejsca zamieszkania

W końcu 2013 roku w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 191 tys. osób powyżej 50 roku życia zamieszkałych na wsi, co stanowiło 36,4% ogółu bezrobotnych w tej grupie wiekowej. W odniesieniu do stanu z końca 2012 r. subpopulacja bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkałych na wsi wzrosła o 17,3 tys. osób, tj. o 10,0%. Liczba starszych bezrobotnych zamieszkałych w mieście (333,6 tys. osób) zwiększyła się o 20,8 tys. osób, tj. o 6,7%. Oznacza to, że dynamika wzrostu, podobnie jak wśród ogółem zarejestrowanych, w analizowanej zbiorowości była wyższa na wsi. **Mimo to, w strukturze bezrobotnych powyżej 50 roku życia w końcu 2013 r. zdecydowanie bardziej niż w przypadku bezrobotnych ogółem dominowały osoby zamieszkałe w mieście,** które stanowiły 63,6% bezrobotnych powyżej 50 roku życia (55,8% wśród bezrobotnych ogółem).

W końcu 2013 roku na 100 bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkałych w mieście przypadało 57 mieszkańców wsi. W przypadku bezrobotnych ogółem omawiany wskaźnik był wyższy i wynosił 79.

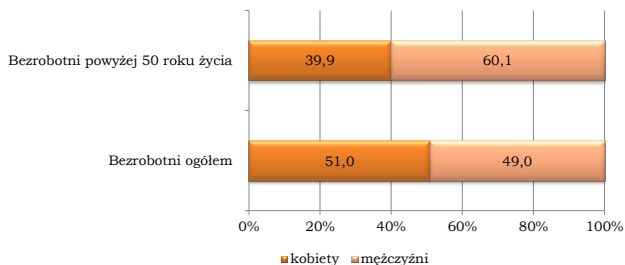
STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W KOŃCU 2013 ROKU

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według płci

W końcu 2013 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 209,1 tys. kobiet powyżej 50 roku życia i 315,5 tys. mężczyzn. Wyższy wzrost w skali roku dotyczył bezrobotnych kobiet w omawianej grupie wiekowej - w porównaniu do 2012 r. przy wzroście liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia o 7,8%, liczba bezrobotnych kobiet w omawianej grupie wiekowej zwiększyła się o 7,9%, zaś liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła o 7,8%.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG PŁCI W KOŃCU 2013 ROKU

Współczynnik feminizacji w grupie bezrobotnych powyżej 50 roku życia wyniósł w końcu 2013 roku – 66 osób, był więc znacznie niższy niż dla bezrobotnych ogółem – 104 kobiety przypadały na 100 bezrobotnych mężczyzn.

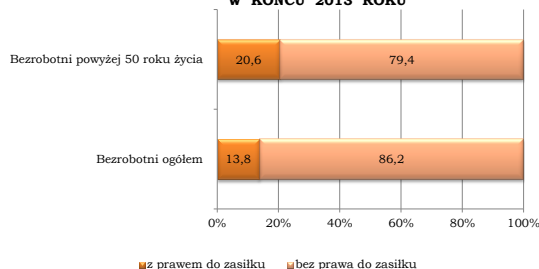
W przeciwieństwie do bezrobotnych ogółem, **wśród osób powyżej 50 roku życia zdecydowanie dominowali mężczyźni,** którzy stanowili 60,1% bezrobotnych w grupie powyżej 50 roku życia (49,0% w liczbie ogółem zarejestrowanych).

Bezrobotni powyżej 50 roku życia z prawem do zasiłku

Osoby po 50 roku życia po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy częściej posiadają prawo do zasiłku dla bezrobotnych niż osoby młodsze. Oczywiście wynika to z faktu, że są to przede wszystkim osoby poprzednio pracujące, a więc posiadające odpowiednio długi staż pracy, by nabyć prawo do zasiłku.

W końcu 2013 r. prawo do zasiłku posiadało 297,8 tys. bezrobotnych, czyli co siódmy zarejestrowany. **W populacji bezrobotnych powyżej 50 roku życia prawo do zasiłku posiadało 107,9 tys. osób,** czyli co piąty bezrobotny w omawianej grupie wiekowej.

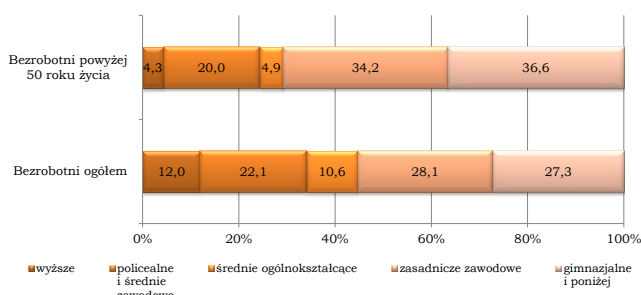
STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG PRAWA DO ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH W KOŃCU 2013 ROKU

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według poziomu wykształcenia

Starsi bezrobotni są słabiej wykształceni. W końcu 2013 roku najczęściej osób powyżej 50 roku życia zarejestrowanych jako bezrobotne posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej – 191,8 tys. osób, co stanowiło 36,6% bezrobotnych w tej grupie. Warto zauważyć, że w liczbie bezrobotnych ogółem udział ten był zdecydowanie niższy i wyniósł 27,3%. Najniższa liczba bezrobotnych w omawianej kategorii legitymowała się dyplomami wyższych uczelni – 22,6 tys. osób, co stanowiło 4,3% bezrobotnych w tej grupie, wobec 12,0% bezrobotnych z wyższym wykształceniem wśród ogółem zarejestrowanych.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W KOŃCU 2013 ROKU

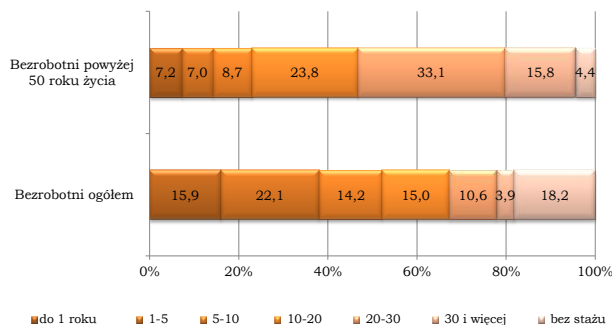

W porównaniu do stanu z końca 2012 roku wzrost liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia odnotowano we wszystkich grupach ze względu na poziom wykształcenia. Najwyższy wzrost dotyczył osób z wykształceniem wyższym, których liczba zwiększyła się o 15,3% oraz policealnym i średnim zawodowym - wzrost o 10,0%. Liczba bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej z wykształceniem średnim ogólnokształcącym zwiększyła się o 7,6%, a zasadniczym zawodowym wzrosła o 9,0%. Podobnie jak przed rokiem najniższy wzrost dotyczył bezrobotnych powyżej 50 roku życia z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej - wyniósł on 4,9%.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według stażu pracy

W końcu 2013 r. **spośród zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia najliczniejszą populację stanowiły osoby ze stażem 20-30 lat – 173,5 tys. osób, tj. 33,1% bezrobotnych w omawianej grupie.** Zatem co trzeci bezrobotny w tej grupie legitymował się takim stażem. Jednak podkreślenia wymaga fakt, że w liczbie bezrobotnych powyżej 50 roku życia aż 4,4% nie posiadało stażu pracy, a kolejne 7,2% legitymowało się stażem do 1 roku.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG STAŻU PRACY W KOŃCU 2013 ROKU

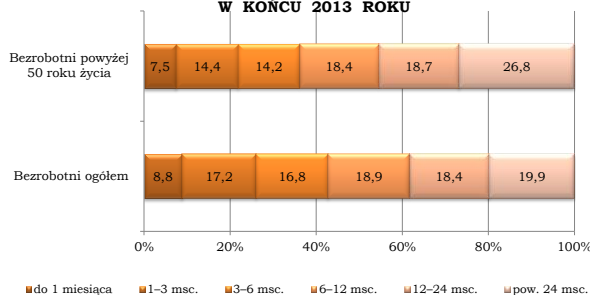

W porównaniu do stanu z końca 2012 r. liczba bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej wzrosła we wszystkich grupach ze względu na staż pracy. Najwyższy względny wzrost dotyczył osób ze stażem od 5 do 10 lat (wzrost o 13,7%), najniższy ze stażem 30 lat i więcej (wzrost o 3,9%).

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według czasu pozostawania bez pracy

Wśród bezrobotnych powyżej 50 roku życia dominowały osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy (140,7 tys. osób, czyli 26,8%) oraz od 12 do 24 miesięcy (97,9 tys. osób, tj. 18,7% bezrobotnych powyżej 50 r. ż.). Oznacza to, że **osoby starsze jeśli już trafiają do rejestrów urzędów pracy, to dłużej w nich pozostają.** W końcu 2013 r. co czwarty bezrobotny powyżej 50 roku życia ponad 2 lata pozostawał w ewidencji bezrobotnych, podczas gdy wśród bezrobotnych ogółem dotyczyło to co piątej osoby. Łącznie **osoby pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy stanowiły 45,5% bezrobotnych powyżej 50 roku życia wobec 38,3% wśród bezrobotnych ogółem.**

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W MIESIĄCACH W KOŃCU 2013 ROKU

Niestety statystyka rynku pracy nie zawiera informacji na temat tego ile maksymalnie czasu osoba znajduje się w ewidencji bezrobotnych. W związku z tym trudno jest określić ile wynosi średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych znajdujących się w rejestrach urzędów pracy. Przyjmując jako górną granicę czasu pozostawania bez pracy przez osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy 36 miesięcy, średni czas pozostawania bez pracy wyniósł w końcu 2013 roku 12,1 miesiąca. Tym samym był on o 0,7 miesiąca dłuższy niż w końcu 2012 r., choć nadal był krótszy niż w latach 2005 - 2007. Średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych powyżej 50 roku życia również kolejny już rok wzrósł, tj. zwiększył się z 13,6 miesiąca w końcu 2012 r. do 14,0 miesięcy w końcu 2013 r. Był zatem o prawie 2 miesiące dłuższy niż średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych ogółem i ponad 5,5 miesiąca dłuższy od średniego czasu pozostawania bez pracy osób do 25 roku życia.

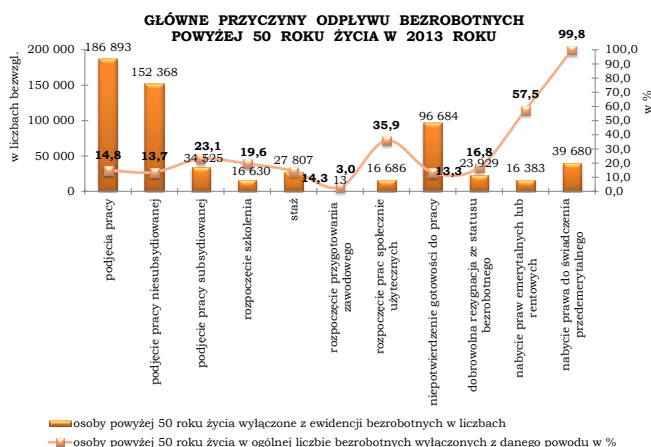

Bilans bezrobotnych powyżej 50 roku życia

W 2013 r. w urzędach pracy zarejestrowało się 512,6 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia (18,9% napływu do bezrobocia ogółem), z tego po raz pierwszy zarejestrowało się 73,3 tys. osób (14,3% ogółu napływu w tej populacji), a po raz kolejny 439,3 tys. osób (tj. 85,7%). W porównaniu do 2012 r. **odnotowano wzrost napływu do bezrobocia osób w omawianej grupie wiekowej o 37,9 tys. osób (8,0%)**. W tym samym czasie napływ bezrobotnych ogółem zwiększył się o 2,1%. Oznacza to, że w 2013 r. dynamika wzrostu napływu do bezrobocia osób w starszych grupach wiekowych była wyższa niż pozostałych bezrobotnych, ale wyższa była też dynamika wzrostu odpływu. **W 2013 roku z ewidencji bezrobotnych wyłączono 474,4 tys. osób powyżej 50 roku życia tj. o 44,8 tys. osób więcej niż w 2012 r. (wzrost o 10,4%, przy wzroście odpływu z bezrobocia ogółem o 7,5%)**.

Najczęstszą przyczyną wyłączenia starszych bezrobotnych ze statystyki urzędów pracy były podjęcia pracy (39,4% odpływu tej subpopulacji) oraz niepotwierdzenie gotowości do pracy (20,4%). W analizowanym okresie pracę podjęło 186,9 tys. osób w omawianej kategorii (tj. o 17,3% więcej niż w 2012 r.). Prace niesubsydiowane podjęło 152,4 tys. osób (32,1% odpływu tej subpopulacji), tj. o 20,1% więcej niż rok wcześniej. W ramach subsydiowanych miejsc pracy zatrudniono 34,5 tys. osób (7,3% odpływu), tj. o 6,3% więcej niż w 2012 r.

W 2013 r. różnego rodzaju działaniami aktywizacyjnymi objęto 95,7 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia, co stanowiło 20,1% wszystkich zaktywizowanych bezrobotnych (prace subsydiowane oraz szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe, prace społecznie użyteczne). **Liczba zaktywizowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia zwiększyła się o 12,0 tys. osób, tj. o 14,3% w porównaniu do 2012 r.** W przypadku bezrobotnych ogółem wzrost liczby objętych aktywnymi programami był zdecydowanie niższy i wyniósł 7,9%.

Największym zainteresowaniem bezrobotnych w omawianej kategorii wiekowej cieszyły się staże rozpoczęte przez 27,8 tys. osób (5,9% odpływu bezrobotnych powyżej 50 r. ż.), prace społecznie użyteczne, które w 2013 r. rozpoczęło 16,7 tys. osób powyżej 50 roku życia (3,5% odpływu osób pow. 50 roku życia), szkolenia, które rozpoczęło 16,6 tys. osób (3,5%) oraz roboty publiczne, które rozpoczęło 15,7 tys. osób powyżej 50 roku życia (3,3% odpływu).

W liczbie osób, które rozpoczęły roboty publiczne w 2013 r. osoby pow. 50 roku życia stanowiły 48,2%, a w liczbie rozpoczynających prace społecznie użyteczne 35,9%.

Warto podkreślić, że poza wskazanymi powyżej przyczynami wyłączeń z ewidencji w 2013 roku 16,4 tys. bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej nabyło prawa emerytalne lub rentowe (57,5% ogólnego odpływu bezrobotnych z tego powodu), a 39,7 tys. osób nabyło prawo do świadczeń przedemerytalnych (99,8% odpływu bezrobotnych z tego powodu).

Bilans bezrobotnych ogółem i powyżej 50 roku życia w okresie sprawozdawczym

Wyszczególnienie	Bilans bezrobotnych ogółem				Bilans bezrobotnych powyżej 50 roku życia				Bezrobotni pow. 50 roku życia w % do ogółem		
	2012 r.	2013 r.	wzrost /spadek w 2013 r.		2012 r.	2013 r.	wzrost /spadek w 2013 r.		2012 r.	2013 r.	wzrost /spadek w 2013 r.
	w liczbach bezwzględnych		w %		w liczbach bezwzględnych		w %				
Napływ	2 654 974	2 709 444	54 470	2,1	474 663	512 585	37 922	8,0	17,9	18,9	1,0
z tego											
po raz pierwszy	576 556	558 942	-17 614	-3,1	73 039	73 328	289	0,4	12,7	13,1	0,5
po raz kolejny	2 078 418	2 150 502	72 084	3,5	401 624	439 257	37 633	9,4	19,3	20,4	1,1
po pracach interwencyjnych	10 808	10 835	27	0,2	3 900	3 709	-191	-4,9	36,1	34,2	-1,9
po robotach publicznych	16 220	23 275	7 055	43,5	7 757	11 537	3 780	48,7	47,8	49,6	1,7
po stażu	133 471	202 568	69 097	51,8	14 761	28 853	14 092	95,5	11,1	14,2	3,2
po odbyciu przygotowania zawodowego w miejscu pracy	310	329	19	6,1	16	14	-2	-12,5	5,2	4,3	-0,9
po szkoleniu	77 651	83 635	5 984	7,7	14 734	16 587	1 853	12,6	19,0	19,8	0,9
po pracach społecznie użytecznych	41 757	42 597	840	2,0	16 300	16 081	-219	-1,3	39,0	37,8	-1,3
po zakończeniu indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego	3 249	4 484	1 235	38,0	509	643	134	26,3	15,7	14,3	-1,3
Odpływ	2 500 835	2 688 164	187 329	7,5	429 661	474 428	44 767	10,4	17,2	17,6	0,5
w tym z powodu											
podjęcia pracy	1 096 364	1 262 865	166 501	15,2	159 294	186 893	27 599	17,3	14,5	14,8	0,3
z tego											
pracy niesubsydiowanej	957 116	1 113 153	156 037	16,3	126 823	152 368	25 545	20,1	13,3	13,7	0,4
w tym podjęcia pracy sezonowej	57 684	67 702	10 018	17,4	7 371	9 020	1 649	22,4	12,8	13,3	0,5
pracy subsydiowanej	139 248	149 712	10 464	7,5	32 471	34 525	2 054	6,3	23,3	23,1	-0,3
prac interwencyjnych	31 425	33 930	2 505	8,0	8 583	9 118	535	6,2	27,3	26,9	-0,4
robót publicznych	30 400	32 550	2 150	7,1	14 816	15 700	884	6,0	48,7	48,2	-0,5
podjęcie działalności gospodarczej	40 145	46 157	6 012	15,0	3 846	4 541	695	18,1	9,6	9,8	0,3
podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	34 115	33 035	-1 080	-3,2	4 359	4 190	-169	-3,9	12,8	12,7	-0,1
inne	3 163	4 040	877	27,7	867	976	109	12,6	27,4	24,2	-3,3
rozpoczęcia szkolenia	79 621	84 924	5 303	6,7	14 893	16 630	1 737	11,7	18,7	19,6	0,9
rozpoczęcia stażu	174 674	194 156	19 482	11,2	18 859	27 807	8 948	47,4	10,8	14,3	3,5
rozpoczęcia przygotowania zawodowego w miejscu pracy	355	427	72	20,3	18	13	-5	-27,8	5,1	3,0	-2,0
rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej	46 888	46 484	-404	-0,9	17 442	16 686	-756	-4,3	37,2	35,9	-1,3
rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub podpisania kontraktu socjalnego	5 921	6 301	380	6,4	1 079	1 166	87	8,1	18,2	18,5	0,3
odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy	52 524	48 771	-3 753	-7,1	8 568	8 121	-447	-5,2	16,3	16,7	0,3
niepotwierdzenia gotowości do pracy	741 056	726 234	-14 822	-2,0	98 071	96 684	-1 387	-1,4	13,2	13,3	0,1
dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	145 430	142 358	-3 072	-2,1	26 601	23 929	-2 672	-10,0	18,3	16,8	-1,5
podjęcia nauki	8 288	9 447	1 159	14,0	9	12	3	33,3	0,1	0,1	0,0
ukończenia 60/65 lat	10 052	9 351	-701	-7,0	10 043	9 343	-700	-7,0	99,9	99,9	0,0
nabycia praw emerytalnych lub rentowych	22 259	28 504	6 245	28,1	13 698	16 383	2 685	19,6	61,5	57,5	-4,1
nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego	32 363	39 749	7 386	22,8	32 306	39 680	7 374	22,8	99,8	99,8	0,0
innych	85 040	88 593	3 553	4,2	28 780	31 081	2 301	8,0	33,8	35,1	1,2

PODSUMOWANIE

Aktywność zawodowa bezrobotnych powyżej 50 roku życia dynamicznie się zwiększa, rośnie również wskaźnik zatrudnienia, choć nadal w zestawieniu ze średnią w UE (28) wiele mamy do nadrobienia. Proces wzrostu aktywności zawodowej i zatrudnienia osób w starszych grupach wiekowych postępuje szybciej niż ogólny wzrost aktywności zawodowej Polaków w wieku 15 lat i więcej. Nadal jednak pracuje tylko co druga osoba w wieku 50-64 lata i tylko 42% w wieku 55-64 lata. Niemniej jednak z analizy wskaźnika bezrobocia wynika, że rzadziej dotyka ono osoby starsze, co może być związane z dezaktywizacją zawodową tej grupy w przypadku braku pracy. Z drugiej strony osoby starsze jeśli już trafiają do ewidencji bezrobotnych pozostają w niej zdecydowanie dłużej niż pozosta-

li bezrobotni. To z kolei może być wynikiem niskiego poziomu wykształcenia jakim legitymują się starsi bezrobotni. Z drugiej strony osoby w starszych grupach wiekowych mimo doświadczenia często nie znają nowych technologii albo tracą wcześniej nabyte kwalifikacje z uwagi na długi okres bezrobocia.

Trudna sytuacja na rynku pracy osób starszych powoduje, że bezrobotni powyżej 50 roku życia zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy uznani są za jedną z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Dlatego też **systematycznie rośnie odsetek bezrobotnych z tej grupy wśród bezrobotnych objętych aktywnymi programami rynku pracy. W 2005 r. osoby powyżej 50 r. ż stanowiły 7,7% bezrobotnych, którzy rozpoczęli udział w aktywnych programach rynku pracy, a w 2013 r. 20,1%.**

Struktura bezrobotnych ogółem i powyżej 50 roku życia w końcu okresu sprawozdawczego

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni ogółem w końcu 2013 r.		Bezrobotni powyżej 50 roku życia w końcu 2013 r.		Bezrobotni powyżej 50 roku życia w % do ogółem zarejestrowanych w końcu 2013 r.	Wzrost /spadek liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia w 2013 r. w porównaniu do stanu z końca 2012 r.	
		w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %	w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %		w liczbach bezwzględnych	w %
Ogółem		2 157 883	100,0	524 558	100,0	24,3	38 113	7,8
według płci	kobiety	1 099 456	51,0	209 075	39,9	19,0	15 295	7,9
	mężczyźni	1 058 427	49,0	315 483	60,1	29,8	22 818	7,8
według prawa do zasiłku	z prawem do zasiłku dla bezrobotnych	297 778	13,8	107 942	20,6	36,2	-6 559	-5,7
	bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych	1 860 105	86,2	416 616	79,4	22,4	44 672	12,0
według miejsca zamieszkania	zamieszkali na wsi	954 830	44,2	190 980	36,4	20,0	17 291	10,0
	zamieszkali w mieście	1 203 053	55,8	333 578	63,6	27,7	20 822	6,7
według czasu pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	190 263	8,8	39 138	7,5	20,6	-2 208	-5,3
	1-3	371 797	17,2	75 585	14,4	20,3	-848	-1,1
	3-6	361 778	16,8	74 721	14,2	20,7	9 560	14,7
	6-12	406 965	18,9	96 453	18,4	23,7	7 955	9,0
	12-24	397 697	18,4	97 942	18,7	24,6	8 041	8,9
	pow. 24	429 383	19,9	140 719	26,8	32,8	15 613	12,5
według poziomu wykształcenia	wyższe	258 815	12,0	22 659	4,3	8,8	3 004	15,3
	policealne i średnie zawodowe	476 074	22,1	104 659	20,0	22,0	9 484	10,0
	średnie ogólnokształcące	228 802	10,6	25 879	4,9	11,3	1 824	7,6
	zasadnicze zawodowe	605 664	28,1	179 602	34,2	29,7	14 816	9,0
	gimnazjalne i poniżej	588 528	27,3	191 759	36,6	32,6	8 985	4,9
według stażu pracy	do 1 roku	343 806	15,9	37 932	7,2	11,0	2 453	6,9
	1-5	477 792	22,1	36 686	7,0	7,7	3 270	9,8
	5-10	305 352	14,2	45 663	8,7	15,0	5 496	13,7
	10-20	323 341	15,0	124 622	23,8	38,5	12 256	10,9
	20-30	229 410	10,6	173 477	33,1	75,6	10 463	6,4
	30 i więcej	85 022	3,9	82 995	15,8	97,6	3 102	3,9
	bez stażu	393 160	18,2	23 183	4,4	5,9	1 073	4,9

Opracowanie:

Wydział Analiz i Statystyki (BCh, WK)